ZNIESIENIE LICHWY

Y

USTANOWIENIE PUBLICZNEY ZASTAWY.

Lichwa ieſt nayſzkaradnieyſze zdzierſtwo i łupieſtwo. Lichwa nie ma żadnego względu na zdrowie życie i potrzeby ludzkie; a tym bardziéy przyiaźń, lub miłość bliźniego, nie zna tego nigdy, co to ieſt w nieſzczęściu kogo ratować, owſzem całą ſwą moc i ieſteſtwo, zasadza na cudzym nieſzczęściu i ruynie. Lichwiarza chciwość ani dobrze wyobrażoną, ani porównaną, z czym bydź może; więcéy on waży groſz ieden, iak życie naydroższe człeka, gotów nayświętſze Prawa złamać, byleby ſwoiéy chciwości dogodzić; a gdy złapie potrzebnego, chce, by ſię całym maiątkiem przeſzłym i przyſzłym opłacił. Nie może ſpokoynym umyſłem poglądać na cudzy maiątek, radby wſzyſtko poſiadał i zagarnął, gdyby to iakim można było ſposobem; boiaźń ieſzcze śmierci wſtrzymuie go od naygorſzych hażardów. Gdy iuż lichwa wzroſt ſwóy znaczny bierze przez nierząd Krwiu, lękać ſię tego trzeba, aby ta chmura nayſzkodliwſza w prędce nie ogarnęła nayſwobodnieyſze Maiątki.

Umieią Lichwiarze tak ſubtelnie wpływać w cudze potrzeby i intereſsa, iż ſię noſtrzec nie można, iak złapią w ſwe ſidła

Ale kto ich wſzyſtkie ſposoby opisać i wyrazić potrafi? ieſt to kunſzt osobliwſzy. Nie trzeba mi ſię obſzernie rozwodzić nad dowodzeniem nieſzczęsnych ſkutków z lichwy wypływaiących, i facyend wſzelakich, dość ſą one iawne i głośne w Narodzie, bo codziennie doświadczane.

Nie nowina iuż to teraz, widzieć i ſłyſzeć, iż biorą łakomcy po Złotemu na Tydzień od Czerw: Złotego 1. gdy przytém ieſzcze maią lokowne u ſiebie zaſtawy na Mieſiąc, nayczęściéy pod przepadkiem, ieśliby na dzień umowiony wykupioną nie była. Sami ſobie tę zaſtawę taxuią: ze Stu Czerw: Złotych rośnie u nich przez rok Kapitał do 400. Czerw: Złotych, nie mòwiąc, iak wiele zyſkuią na tychże Zaſtawach ſprzedanych. Cóż ſię ztąd dzieie? oto powſtaie Lichwiarz i przychodzi do niezliczonych Skarbów: a nie ieden z wyżſzych i niżſzych, z pierwſzych i śrzednich osòb, potrzebą ściśniony nagłą, przymuſzony ieſt do zawarcia niekiedy z Lichwiarzami tych ciężkich umów, traci raz przez zbyteczny Procent; nie maiąc zaś ſposobności wypłacenia ſię na dzień udeterminowany, potém traci całą Zaſtawę, i tym ſamym iuż koniecznie ruynuie ſię, częſtokroć bez powſtania na zawſze.

Naro-

Narodzie troſkliwy, nie tylko o dobro powſzechne, ale i ſzczególne twoich Obywatelów! nie opuſzczay tych wſzyſtkich kroków, przez ktòrebyś ich dobru, i uſzczęśliwieniu każdego z osobna zaradzić mógł. Nie podobna, ażeby nie czuło tego całe ciało, gdy członki iego iaką chorobą ſą zarażone. Nigdyby ciało żadne nie podlegało zepsuciu, gdyby członki iego zawſze były czerſtwe, zdrowe, i nie ſkażone, a wſzelkie całości zniſzczenie od cząſtek zarazy pochodzi. Gdy nie uleczyſz téy choroby, tak ſzerzącéy ſię Narodzie, i tamy nie założyſz, bòy ſię, ażebyś w krótce ſam znacznie nie cierpiał: bo co raz mnożą ſię Lichwiarze, co raz większe zniſzczenia Maiątków wſzelakiego rodzaiu i gatunku; złe wzraſtaiące, trzeba uśmierzyć, naylepiéy zaś, gdy to bydź może przez oddalenie okazyi i ſpoſobności. Wſzyſtkie ſurowości i oſtrości Prawa, ſpodziewam ſię, iż nie będą przeciwko wſzelkim ſkrytym ſposobom mocne: naylepiéy ſię temu zaradzi, i nayſkuteczniéy, przez uſtanowienie publicznéy Zaſtawy. Lichwa zapewne zginie ſama, gdy to naſtąpi. Podałem Myśli do Banku; zda mi ſię, gdy iedno, to i drugie ſkutek ſwóy weźmie, obie ſą rzeczy bardzo potrzebne i użyteczne. Obie w iednym celu zbogacaią Kray, wſpieraią, i zapomagaią Obywatelów: ale co ſię tycze Zaſtawów, te ſzczególny ſobie właściwy maią znaczny użytek; a gdy po wielu Miaſtach i Miaſteczkach będą uſtanowione, liczny groſz w zyſku przyniosą do Skarbu, z radością powſzechną całego Obywatelſtwa. Nie ieden co ſię zruynował, gdyby była łatwość do Zaſtawienia, podług ſprawiedliwéy taxy i procentu, oſtałby ſię przy ſwoim Maiątku, który dla téy ſamey trudności marnie zginął, i ginie. Nie ieden ſproceſsowany, ſtradowany, poſzedł z torbą, chocby ſię mógł ieſzcze, maiąc tę pomoc, ratować. Handel, rolnictwo, wſzyſtkoby lepiéy kwitnęło w Kraiu. Dwanaście Procentów uſtanowionych, na Zaſtawach, nie byłyby w przypadku nagłym i w oſtatniéy potrzebie tak uciążliwe dla żadnego, a gdy ſię dobrze z Kapitalikiem przez rok, maiąc dość czaſu, obróci, może ſię tym ſamym dobrze nadſztukować i wyiśdź na ſwoie.

Dla Skarbu zaś, co ztąd za Awantaż, daymy to niech weźmie w Hollandyi na Procent, iuż ma na Zaſtawach, płacąc tylko Hollandyi 4. od 100. czyſtego dla ſiebie 8. od 100. Jeżeliby zaś z Summy to było lokowaney przez Obywatela płacąc mu 6. od 100. ma drugie ſześć czyſtego zyſku dla ſiebie. Jeżeliby zaś to było z dochodów publicznych i czyſtych Kapitałów nie pożyczanych, to 12. od 100. Rok w rok zatym znacznieby roſły Kapitały Bankowe, i dochody publiczne, a przez to i cyrkulacya Kraiowych Pieniędzy znacznieby ſię powiękſzyła, i potrzeby publiczne coraz lepiey byłyby opatrzone. Zrzodło to zda mi ſię iedno ieſt z naylepſzych, do zbogacenia ſię. Spodziewam ſię, różne robiąc ſprawiedliwe kalkulacye, iż naydaléy w 7miu lub 8miu leciech, moglibyśmy Kapitał wrócić zaciągnię-

ciągnięty w Hollandyi, drugi taki iuż nam właściwie przyczyniony, zoftawiwfzy w Banku. Licząc, i Procenta zaftawne, i przedaż fantów, niezmierne można obiecywać zyfki. (*a*)

Wyznaczyć kilka dni w roku, w które za poprzednim wczefnym obwiefzczeniem, Fanty zaftawne nie wykupione, przedawać fię maią. Będzie i ztąd wielka wygoda dla Obywatelftwa, bo nie ieden będzie mógł doftać to taniéy, za coby we dwoie u Kupca płacić mufiał.

Cóż mówić o tym, że nie ieden potrzebny Pieniędzy, przedaie Fant wartuiący Czerw: Złotych kilkadziefiąt, za kilkanaście, a gdyby były Domy publiczne do Zaftawy, iużby na tym nie tracił.

Wołam za Ludem potrzebnym, za Ludem biednym, za Ludem pracowitym, za Ludem przez różne przypadki na Maiątku upadaiącym, nie odrzuć Narodzie ich od łona fwego. Poday mu rękę, ztwierdzaiąc tę Myśl moią, i doprowadzaiąc do fkutku. Jch fzczęście ieft razem Twoim Narodzie, los ich odpowiada we wfzyftkim Twemu.

Widziałem nie raz biednych mizeraków, zadłużonych, lub za Komorne, lub za Wiktuały, lub zbankrutowanych, oftatnie łachmaniny Zydom przedaiących, ledwie w dziefiątą część wartości. Zal mi wycisnął łzy z oczu rzęfifte; Spodziewam fię Narodzie, iż ieśli wéyrzyfz w prędce na odgłos nędzy ludzkiéy, pofpiefzyfz z fwą dla nich pomocą, łzy ich z radości wylane, błogofławiąc Twoim czynom, ściągną naywyżfzą z Nieba pomyślność na Naród ten tak opatrzny, i trofkliwy o dobro ubożfzéy cząftki ludu.

Ubóftwo idzie częftokroć aż do Mitry, a czasem i bogatym wydarzaią fię takie momenta, iż zabraknie; dobrze więc na prędce mieć ucieczkę po małą osobliwie kwotę, na Sreberko, Zegarki, Tabakiereczki, iak fię to niekiedy przytrafia i teraz nawet, lecz z iaką ftratą! wiadomo dobrze Narodowi.

(a) w Państwie Cesarfkim, widziałem takowy Dom publiczny Zaftawy w faméy Stolicy; wielbiłem Fundatora pierwfzego za tę wygodę powszechną w Kraiu tym dość ubogim, a pracowitym, to przynaymniéy bardzo wiele Mieszkanców wfpiera, iż na iakikolwiek Fant, doftaią w momencie Pieniądze, pod taxą sprawiedliwą, i Procentem. Rzeczy przyimuią w Walorze naymniéy do czterech Złotych Polfkich. Cały ztąd Awantaż idzie na Skarb Cesarfki. Bardzo mi fię podobał ten porządek, nayduię w nim wiele szczególnych pożytków. Byłem na sprzedaży tych rzeczy rozgatunkowanych, a widziałem ciekawie, iż nic fię z nich nie zoftało, wszyftko fię przedało w kilku dniach, co tylko podpadać mogło Licytacyi.

Tę uwagę moią, ſądzę bydź wartą, iak nayprędſzéy akceptacyi, bo lud mnieyſzy, czyli poſpòlſtwo, przez ſwoie ſkładki ochocze i dobrowolne, naylepiéy w nagłéy potrzebie zaratować może Oyczyznę, a to tym chętniéy, i prędzéy uſkuteczni, im ſłodſze będą dla niego i przychylnieyſze Prawa. O to proſzę, tego żądam, i czekam nie cierpliwie. Jeſtem pewien, iz na potym tylu nie będzie niewinnych bankrutów, i nieſkończonych dłużników, tak, iak teraz liczemy. Całe dochody ſą teraz w ręku Kupców, Bankierów, Lichwiarzów, i Facyendarzów; iednych przez określenie, innych przez zniesienie, niektórych przez zamienienie, zniosą ſię bezprawia. Wſzyſtko zatym pòydzie w przyzwoitſzych granicach. Nie będzie na żadną ſtronę zdzierſtwa i przewagi, a równość co do zyſków ściśle między wſzyſtkiemi zachowana będzie. To ſprawiedliwe urządzenie nowych losów, źrzòdłem będzie dla Kraiu, z powſzechnym całego Narodu dobrem.